

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.**Anul XIX.****Blaj, 25 Septembrie 1909.****Numărul 37.**

Reuniunea de misiuni.

După o activitate scurtă, dar foarte rodnică, Reuniunea de misiuni, înființată în sensul „Deciziunilor Sinodului Arhidiecezan” din 1904 și 1906, — și-a ținut prima adunare generală în zilele 22—24 a l. c.

Adunarea a fost precedată de exerciții spirituale, la cari au luat parte, în afară de membrii clerului gremial, și preste șasezeci preoți arhidiecezani.

Au fost clipe de adevărată solemnitate, când prezidentul Reuniunii Rev. Dr. Izidor Marcu, canonic metropolitan, a deschis adunarea, în prezența I. P. S. Sale Mitropolitului, cerându-l binecuvântarea.

În sala cea mare a muzeului seminarial, ascultătorii adunați în număr așa de frumos, au resimțit cu toții fiorul cald al însuflețirii sfinte de pe vremea când își urmau cursurile seminariale.

Vedeai stând alături, într-o disordine înălțătoare: bătrâni încărunțiți și tineri abia trecuți prin taina hirotonirii, preoți și protopopi. Dispăruseră ca prin farmec deosebiri de graduri ierarhice și de vârstă; ascultau cu toții emoționați cuvântul conferențiarului, reamintindu-și vremurile dulci ale tinereții, pe cari le-au petrecut aproape cu toții între acestea ziduri sfinte, cari au dat bisericii și neamului nostru atâtea și atâtea generații de preoți harnici și devotați.

Premenirea aceasta sufletească, atât de necesară preoțimii noastre, mai ales în vremea excepțional de grea de astăzi, e o garanță sigură despre necesitatea și extrema importanță a acestei Reuniuni, cu o misiune atât de sublimă.

Frații preoți, cari s'au prezentat în număr așa de frumos la cea dintâi adunare generală a Reuniunii de misiuni, se vor împărăși în cercul credincioșilor recreați sufletește,

întăriți în credință și în statornicia sublimă lor misiuni. Și vor răspândi și credincioșilor lor din focul sacru al dragostei de așezămintele noastre religioase și de aceia, cari le conduc în acestea zile grele, cu mare luptă și cu multă abnegare.

Binefăcătoarea activitate a misiunilor se va porni cu noi forțe, cu îndoită credință în buna reușită și necesitate a acestora. Și poporul, care se prezintă cu miile și cu miile cu acestea prilejuri, se va adăpa la glasul păstorilor buni, căroro li-s'a spus cuvintele evanghelice: „Mergând.... învățați toate neamurile!....”

Încântați de rezultatul acestei adunări cu adevărat înălțătoare și de ținta sublimă ce o urmărește: ridicarea nivelului religios-moral al credincioșilor noștri; — salutăm cu toată dragostea pe cei ce stau în fruntea ei și pe toți frații preoți, cari au grăbit din mari depărtări, ca să contribuie cu prezența lor la reușita ei.

Nu ne îndoim, că viitoarele adunări ale Reuniunii de misiuni vor fi și mai reușite încă, și că în anii apropiați vom saluta sute și sute de preoți în mijlocul nostru, veniți cu dorul de a se premeni sufletește în același loc istoric de unde au supt toată lumina, — spre a o răspândi turmei credincioase, atât de dornică de a auzi cuvântul adevărului.

Dăm în următoarele raportul detaliat al adunării:

Adunarea generală primă a Reuniunii de misiuni sacre a preoților din Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș a fost convocată pe 24 Septembrie 1909.

Idea misiunilor sacre la noi nu-i veche, dar în scurtul timp decând a prins rădăcini s'a dovedit nu se poate mai salutară. Poporul nostru e dornic de sfaturi și de povețe de orice fel, cu atât mai vârtos primește însă sfaturi în lipsele sufletului său. Și de nu vom grăbi noi să-i vestim adevăratele învățături de folos sufletului și traiului lui de toate zilele, acolo sunt socialiștii, pocăiții și alți

tulburători de minți, cari de s'au vârat odată în inima poporului, dacă nu-i imposibil, negreșit e foarte anevoios a-i sterge. Să luăm din vreme dar locul, ce dela fire și dela Dumnezeu ni-se cade în inima poporului nostru.

Mijloc probat și sigur de a ne feri poporul, de a ni-l păstra și de a ni-l îndulci totodată sunt misiunile sacre. Numai cine a văzut cu ochii rezultatul misiunilor poate să-și închipue câte inimi se înduplecă, câți genunchi se pleacă, câte lacrimi picură și câte păcate publice înceată cu acestea ocaziuni sfinte.

„Doctore vindecă-te pe tine însuși,” se zice în Scriptură și nu se putea, ca membrii Reuniunii, înainte de adunare, să nu cerce și cerceteze vindecarea sufletului lor propriu. De aceea adunării generale i-a premers în două zile exerciții spirituale, după prescrierile sf. Ignățiu de Lojola. Pe câteva clipe a lăsat preotul turma sa și casa sa, să se vindece pe sine, având atâta lipsă de vindecare dela el. Ce gând mare! Să te retragi de lume, de tot, să nu mai ști de svârcolirile ei nimic, să fi liniștit și să te retragi în chilia sufletului tău, să-l cerci, să-l scrutezi, să-l cureți să-l luminezi cu gândul sfânt de a lumina prin lumina lui și pe alții. Preoții tineri abia ieșiți din seminar alături de bătrânii încărunțiți în via Domnului, îngenunchiați alături, călăuziți de același gând și dor sfânt de a se îndrepta pentru ei și pentru îndreptarea altora. Și mai ales în acestea vremuri când ca lupii urlă din toate părțile primejdiile asupra bisericii noastre.

Ziua primă.

În ziua primă Miercuri 22 Septembrie la oarele 10 $\frac{1}{2}$, adunați în o sală a Seminarului teologic, după „Impărate ceresc” Președintele Reuniunii de misiuni Dr. Izidor Marcu, după ce adânc emoționat roagă pe frați să se retragă cu totul de lume între „acestea ziduri sfințite de rugăciuni de un veac și jumătate” roagă pe Escelența Sa Mitropolitul să binecuvinte lucrarea aceasta de suflete ce se începe. Cu vorbe frânte de emoțiune și de însuflețire, când își vede miezul preoțimii Sale în jurul Său, adună să creieze mijloace de a-i ușura greutatea luptei ce apasă umerii săi mai ales în aceste vremuri, Escelența Sa dă binecuvântarea Sa arhierescă asupra exercițiilor spirituale.

Meditația primă ca și cele următoare o ține președintele Reuniunii, pornind dela tema, care este scopul nostru aci pe pământ ca oameni. Meditația împreună cu reflexiunea asupra ei ține cu totul timp de 1 oră.

La oarele 12 e prânzul sub dūrata cārui sã cetește frumoasa scrisoare a Sfinții Sale Pontificele Roman adresată Preoțimii.

Dupã amiază e inserat în catedrală și paraclis în capelã. Preoții sã mărturisesc.

La 6 oare sara meditație asupra „vredniciei” statului preoțesc. „N-am fost oare și eu ca apa botezului care curățind pe alții sã aruncã în canal.” E o liniște perfectã cu reflexiuni. Grãiesc sufletele și graiul lor nu sã aude. La cinã sã cetește din frumoasele învățături a sf. Efreem. Șirul despre preoție. Culcatul e la 8½ oare dupã recitarea „Ducãinarului mic” în Capelã.

Ziua a doua.

Glasul clopotului de sculat revoacã în inimi zilele petrecute în acestea ziduri, zile încãlzite de un entuziasm sfânt și de multe și îndrãznețe vise.

La oarele 5¼ „Miezunopterul” în Capelã, apoi Mãnecatul și Liturghia în Catedralã. Inmediat dupã sf. liturghie, meditație pornind din cuvintele: „Fiți desãvârșiți precum și Tatãl vostru cel cereșc desãvârșit este.” Și reflexiune cu totul timp de 1 oarã.

Meditația e ținută tot de președinte, e de față și Escelența Sa. Atãtea suferinți și trupești și sufletești n-au rãpit nimic din vioiciunea-i de altãdatã a Inaltului Arhiereu.

Dupã dejun la oarele 9½ oarele cano-nice în capelã, iar la 10½ meditație asupra gravitãții și rãutãții pãcatului preste tot și în specie la preot. Preotul nu merge singur nici în raiu nici în iad. Sute și mii de suflete trage cu sine. Succesul profețiilor mincinoși (anababtiști, socialiști etc.) e rezultatul pãcatelor preotului. E liniște perfectã. Aud parcã un glas pe care de multe ori l-am auzit în acestea ziduri „ne prãpãdim fraților, ne prãpãdim.”

E de față și Escelența Sa.

La prânz a cetit pãrintele I. Agãrbiceanu din Cartea sf. Ioan Hrisostom despre preoție, cartea a IV. În graiu limpede ales și sonor spune, cã preotul orator nu trebuie sã increște laudele și clevețele ascultãtorilor preste mãsura, ci neascultãnd nici de unii sã judece singur calea mijlocie, precum are și artistul adevãrat însuș dreptul de a fi judecãtor preste producțiile sale.

La conferința dela 3 oare s'a vorbit despre lipsa de a se cunoaște omul pe sine însuș pentru a puteã ajunge în statul perfecțiunii eventual a progresã în el.

Dupã conferința a fost inserat în Catedralã de unde toți preoții în frunte cu președintele s'au prezentat Escelenței Sale. Prin graiul președintelui preoțimea și-a prezentat omajiile Escelenței Sale dorindu-i, ca El — care ca Episcop la Lugoj a recomandat ținerea misiunilor — sã vadã cu ochii rezultatul lucrãrii acestei Reuniuni înființatã sub Înțeleapta-i pãstorire.

A rãspuns, îndemnãnd preoții sã steie cu zel și tãrie în gãndurile curate ce cu ocaziunea aceasta și-le propune. În valurile vieții sã nu fie prea increzãtori sortii favorizãtoare dar nici sã ingenuche sub loviturile-i nemiloase. A strãns mãna fiecãrui preot numindu-i aproape pe toți cu numele și parohia unde servesc.

Înainte de meditația dela 6 oare s'a cetit Paraclisul în Capelã. Meditația e despre moarte. Cum ne va aflã moartea e hotãritor pe vecinicie. Sã lucrãm dar pãnã la ziua, mântuirii sufletului nostru. La cinã cetește tot pãrintele Ioan Agãrbiceanu, din cartea sf. Ioan-Gurã-de-aur despre preoție.

Ziua a treia.

Și în ziua aceasta orariul din preziuã pãnã dupã dejun.

N'a fost pus în program momentul de dupã dejun: dar a ieșit din suflete de aceea

a fost așa de înãltãtor. Cãntãreții nostri Papiu și protopopul Aron împinși de pornirile sufletului au cãntat Doxologia. Acordurile melodiilor sãnte a cutremurat inimile și graiul Pãrintelui Protopop Ilie Cãmpean a fost graiul sufletului tuturor, cãnd în cuvinte spuse în avãnt nefãțãrit a asigurat pe președinte cã membrii Reuniunii — aproape toți elevi ai Președintelui — vor lucra cu aceeaș jertfã pentru ținta statornicã cu care jertfã au alergat din mari depãrtãri la acestea exerciții sacre. A rãspuns Președintele vãdit emoționat. Iși vede rodul muncii sale de atãta ani în elevii sãi însuflețiți de nou și aprinși de dor de muncã. Protopopul Lita nu-și uitã de Acela care mai ales nu trebuie uitat de pãrintele Roșian, care e primul punãtor în praxã a misiunilor sacre, iar numãratele cuvinte a Pãrintelui Roșian au fost scãnteii de foc cari au aprins inimile.

Va rãmãnea neșters acest moment nepus în program dar eflux al pornirilor sufletelor curate. Lacrimile vãrsate vor udã nesmintit terenul și rugãciunile rostite cu acestea clipe vor ajutã creșterea spicului dorit.

Adunarea se începe la oarele 10 cu programul: 1. Deschiderea adunãrii. 2. Designarea notarului ad hoc și alegerea alor 3 membrii în comisia verificãtoare. 3. Raport despre activitatea Reuniunii. 4. Alegerea comitetului. 5. Propuneri și 6. Încheierea

În cuvãntul de deschidere Președintele sã bucurã de numãrul însemnat al celor prezenți. Atinge însemnãtatea Reuniunilor a stringerii rãndurilor în vremile grele de acum pe toate terenurile, dar mai ales pe teren bisericesc. „Mãntuirea sufletelor noastre prin sfințire. Mãntuirea sufletelor poporului nostru prin sfințire.” Amintește rezultatul recte efectul misiunilor sacre de pãnã acum, cãci la noi și pãnã acum au fost sporadice, iar prin decretul sinodului din 1906 s'a de-

FOIȚĂ.

UCIGAȘA.

Cãnd am intrat în sala de judecatã, pertractarea curgeã. Erã lume multã, și erã o cãldurã groaznicã. Pe banca acuzaților ședeã ucigașa, o femeie tinãrã, foarte frumoasã, îmbrãcatã în negru pãnã în tãlpi. Fața ei erã palidã ca ceara, ochii și-i țineã țințiți la un cuiu, ce erã bătut în padiment. Intreaga ființã aveã ceva, ce te atrãgeã, deși îi știai pãcatul. I-ți veniã mai mult sã o compãtimești, decãt sã o judeci.

Președintele, un bãtrân cãrunt, cu ochii mici, verzi, cu privirea scruntãtoare, se întoarse spre ea, și-i zise:

— Acuzatã! Ai auzit vorbirea dlui procuror. Dorești a reflectã ceva la celea spuse de dsa?

Cuvintele acestea rãsunãrã brusc și oficios (Ce oameni fãrã de inimã pot fi juzii aceștia!) Femeia se ridicã. În salã se fãcũ tãcere, ca în mormãnt. Cei de față își reținurã rãsuflarea.

— Domnilor jurați, — începũ ea cu o voce slabã, vibrãtoare, ce abia se auziã — am auzit acuza și vã spun, cã nu voiesc sã mã apãr. Știu cã am fãcut un lucru grozav: am omorãt om. Greutatea pãcatului meu îl port în suflet. Vã rog sã mã ascultați. Voi povesti întreagã istoria faptei mele. Nu pentru ca sã mã apãr, ci ca sã mã ușurez.

— Eram tinãrã, abia de 18 ani, cãnd m-au mãritat pãrinții. Abia cu un an înainte pãrãsisem pensionul, unde mi-am primit creșterea. Nu cunoșteam lumea. Cel dintãiu tinãr, cu care m-am întâlnit, a fost bãrbatul meu. Erã bãiat de treabã, bun, mai ales față de mine. Așa se vede, cã pãrinții mi-l'au destinat anume, ca sã-mi fie bãrbat. Și mie care mai înainte nu vãzusem alt bãrbat, mi-a plãcut. Credeam, cã aceea ce simțeam e dragoste. M-a cerut și eu m-am dus dupã el. Patru ani am trãit împreunã în cea mai bunã înțelegere. Dumnezeu ni-a dãruit cu doi copii frumoși ca doi ingeri, cari îmi erau dragi ca sufletul din mine. Trãiam la sat, unde bãrbatul meu erã medic cercual. În anul trecut însă fũ numit medic la spitalul din orașul acesta. Ni-am mutat aici. Casa noastrã ospitalã erã des cercetatã de inteligența din loc. Dam serate, țineam jnururi. Înaintea mea se deschideã o lume nouã, o lume plinã de plãceri negustate încã. Între aceia, cari veneau mai des la noi, erã și un avocat tinãr, pretinul bãrbatului meu...

Ea se opri. Iși ridicã mãna la frunte, ca și cãnd ar fi voit sã șteargã din memorie ceva, poate un nume, pe care trebuia chiar acum sã-l pronunțe.

— Numele lui erã Iuliu Precup.

Prin public trecũ un fel de murmur înecat, învãluit cu șoapte rostite de jumãtate. Președintele se încrunțã cãtrã ascultãtori, iar acuzața continuã cu glas încet, cu

ochii îndreptați spre cuiul din padiment. Ți-se pãrea cã vezi o bolnavã, ce vorbește prin friguri.

— Nu înțeleg, ce s'a întâmplat cu mine în momentul cãnd l-am vãzut pentru întâia oarã. Atãta știam numai, cã dacã omul acesta mi-ar fi zis o vorbã numai, eu l-aș fi urmat, mi-aș fi pãrãsit bãrbatul, casa, cinstea și copiii. Copiii! Sãracii copiii mei! Gãndul la ei îmi dã puteri nouã, ca sã pot luptã în contra pornirii tainice, ce mã atrãgeã spre omul acesta. Și am luptat eu așa — domnilor jurați — un jumãtate an și apoi... apoi n'am mai putut. Cel mai tare, cel ce a învins în mine, erã patima, patima orbã, dragostea, care acum se trezi pentru prima datã în sufletul meu de femeie. Am pus la o parte rușinea, m-am dus la el acasã, i-am spus cã-l iubesc. cã sunt în stare a muri pentru el. De unde am luat atãta curaj — nu pot spune, dar l-am avut. Mã desprețuiam pe mine însuși, — și nu aveam ce face. El mai întâi s'a surprins, mi-a vorbit cu minte, despre bãrbatul meu, despre copii și Dumnezeu mai știe despre ce. Toate acestea însă mã întãrtau mai mult. Am început a plãnge, a-l rugã. În urmã vãzãnd, cã nu-i, chip sã mã abatã, s'a învoit, ca eu sã-l cercetez din cãnd în cãnd, s'a lãsat sã-l sãrut, sã-l mângãi, și sã pãrea, cã și el mã iubește, deși nu mi-a spus-o niciodatã. Din potrivã de multe ori ziceã, cã dragostea mea e numai foc de paie, care se va stãnge de sine. Cãnd

cretat punerea bazelor Reuniunii de misiuni sacre.

Importanța misiunilor zace în faptul că ele asigură domnia noastră dela fire peste poporul nostru. Vom trebui să dăm samă de sufletele încredințate nouă și ce samă vom da de sufletele ne supuse nouă. E importantă în misiuni și pentru că strânge rândurile preoțimii. Convenirea preoților cimentează colegialitatea între ei, dă ocaziune, la adăparea de nou curaj și de putere, și la aflarea de mijloace pentru a ști și a putea afla căi de a ține departe de poporul nostru multe primejdii.

Escelenția Sa în vorbirea Sa atinge punctele de vedere cari L'a condus la aprobarea statutelor.

1. Nu s'a atins organizația de până acum și autonomia diecezană nici așezămintele parohiale și protopopești. 2. Nu se impun misiunile nimenui pentru că ele au să fie voite de toți acei cari voiesc cimentarea Reuniunii mame a parohiei.

3. Să aibă și mijloace materiale necezari. Tempestatea curată și aerul togmesc pământul, dar face și pagube, adevăratul favor îl aduce ploaia lină și ținătoare. Așa și misiunile s'gduie pe om, dar îl lasă curând, e datoria preotului să fie ploaie lină și continuă pentru sufletul credincioșilor. Dorește succes în interesul Arhidiecezei a clerului și a poporului. Până suntem una și în aceeaș legătura ni-e ușoară muncă, unul câte unul iute vom fi prinși în mrejele contrarinarului. Când așteptam sfârșitul vorbirii surpriza cea mai mare. Escelența Sa dăruiește 1000 coroane pentru scopurile Reuniunii. Aici să gată vorbele. Faptele vorbesc.

Escelenția Sa determină în câteva vorbe felul cum dorește să fie folosit darul și apoi pleacă cu ochii în lacrimi.

Celealalte puncte a programului se armează.

E numit notar ad hoc prof. Dr. Ales. Nicolescu și membrii în comisia verificătoare Emil Viciu, Iosif Lita și Iacob Popa.

Protopopul Emil Pop, cu frumoasa vorbire a președintelui să se introducă întreagă în procesul verbal de azi.

Păr. Roșian cetește raportul despre activitatea de până acum a Reuniunii, sau mai bine un istoric al misiunilor la noi, importanța lor, necesitatea introducerii lor la noi și foloasele ce rezultă din ele. E mai mult o frumoasă disertație asupra misiunilor. Aflăm totuș că Reuniunea are 123 membri dintre cari 5 ajutători și 118 ordinari și o avere de 75 cor.

Aveea aceasta crescută acum cu însemnatul dar al Mitropolitului se ridică cu 100 cor. dăruite de prezident, cu 50 cor. dela prepozitul Ioan M. Moldovan cu câte 10 cor. adause de Aurel Marcu și Emil Pop și cu 5 cor. spedate pe postă de capelanul din Făgăraș Octavian Popa.

În primul comitet sunt aleși: Emil Viciu, Dr. Ilie Dăianu, Iosif Lita, Ariton Popa, Elie Câmpean, Iacob Popa, Dr. Alexandru Nicolescu, Dr. I. Sâmpălean și Ștefan Roșian.

Numărul celor prezenți la exercițiile spirituale și prima adunare a fost de aproape 60 preoți, unii veniți din părțile cele mai depărtate (Tr. Giurgeu 3). Preoții din Tr. Bia au fost aproape cu toții.

Și apoi adunarea se încheie și membrii se departă cu celea mai bune porniri de a lucra și de a fi și mai oțeliți în lupta ce-i așteaptă!

Societatea pentru fond de teatru în Alba-Iulia.

— Raport special. —

Serbările s'au ținut în 19 și 20 l. c.

Deși aproape de Alba-Iulia și deși mă interesam anume să știu, totuș abia cu câteva zile înainte de terminul hotărât am putut să ajung la cunoștința programului acestor serbări. În foi am citit un program, ajuns acolo mi-s'a dat altul, pentru că la urmă și acela să fie executat cu lacune românești. Am mers mai mult pentru concertul de Duminică seara — și mai puțin pentru prânzul sumptuos al banchetului, prânz care în condiții cevaș mai modeste mi-se putea servi și aci acasă. Și când colo ce credeți, m'a satisfăcut concertul cu punctele lui sau banchetul cu menu-ul lui a la 5 cor.? Cest din urmă, întâi cu bucatele ce s'au servit și a doua oară cu toastele ce s'au spus. — E de vină birtașul dacă prestațiunile artistice ale concertanților au fost biruite de prestațiunile culinare ale bucătarului său? De toastele am de altfel o groază; la câte banchete am fost aproape în tot locul am fost săturat, în locul mâncărilor, cu pleava goală a toastelor și prea multe și prea rele. Aici laudă birtașului și deosebită cinste toastanților, am fost scutit și de una și de alta. Peste toastele oficioase, — cari ori de cine ar fi ținute de aparința verelării nu pot fi scutite, — s'au ridicat două: cel al dlui canonic Bunea și a lui Braniste dela Lugoj.

Într'un toast, ca și în ori ce vorbire două lucruri impun: convingerea tare, caldă, cuceritoare în cele ce le spui, și frumusețea clară luminoasă a limbajului.

Nici când nu mi-a fost dat să aud un toast, în care accentul aproape profetic al convingerii să fi fost înfrățit, într'un chip așa

și juram, că iubirea ce i-o port va fi vecinică, și o voi duce cu mine în mormânt, zimbă. Și când zimbă el așa blând și dulce, mi-se părea că mi-e și mai drag, și-mi venia așa oarecum, ca să-mi implânt unghiile în gâtul lui și să-l strâng să-l strâng până ce-l voi omorî.

— Trecură astfel trei luni de zile. Bărhatul meu între ocupațiile dela spital poate nici nu observă schimbarea, ce s'a produs în mine. Îmi eră milă de el, dar nu aveam ce face. Îl încunjurăm. Băiații însă mi-i iubeam. În mijlocul lor par'că mai repede îmi trecea timpul, par'că mai iute venia vremea aceea, când puteam să merg la Iuliu.

Intr-o zi de primăvară, când acații înfloriți își răspândesc mirosul lor îmbătător, eram din nou la el. Dânsul ședeă în fotel iar eu îngenunchiam înaintea lui, și-l priviam mult, mult, fără să mă mai satur. El se uită la mine și zimbă, cum numai el știa zimbă. Sângele îmi fierbea în vine. Cum stam așa și-l priviam, nu știu cum, iarăș m-a apucat dorul, ca să-l omor. Cu o mână l-am prins pe după cap, iar cu cealaltă am început a-l stringe de gât, pe când ziceam: „Iuliu, îmi ești drag, îmi ești drag, încât îmi vine să te sugrum de drag ce-mi ești!”

El m'a luat în glumă; a ris cu hohot și a zis: „Frumoasă dragoste.” Ei, dacă chiar vrei să mă omori, alegeți alt mijloc. Uită colo e browningul, merge mai ușor și

mor mai iute.” Am luat browningul de pe masa de scris și l-am îndreptat spre el. Mi-se făcuse întunec înaintea ochilor. Înaintea mea nu mai stă persoana iubită, ci zdrobitorul fericirii mele. Ca fulgerul îmi trecu prin minte, că dacă n'ar fi el, eu și azi aș fi îndestulată și fericită între copii mei, lângă soțul, care mă iubiă atât de mult — Domnilor, în momentul acesta încă nu eram nebună. Nu, sunt sigură. Dar în clipa următoare mi-se părea că am să-mi pierd mințile. Lumea începuse să se învârtă cu mine. Am pus degetul pe cocoș și am tras...

Și l-am omorât. Sângele, ce-i țigăni din rană mă împroșcă în față și mă ardeă ca focul iadului. M-am aruncat la el, l-am îmbrățișat, l-am sărutat cu foc, l-am chemat pe nume. Înzădar. Nu mai trăia. La ușe începuse a bate vecinii, cari se adunaseră la tunetul de pușcătură. Cel dintâiu gând mi-a fost, să măucid și eu. Dar în browning nu mai eră alt glonț. Ușa se sparse sub lovituri. Ceice intrară în casă mă aflară cu browningul în mână în fața celui scaldat în sânge. Ce s'a întâmplat, apoi eu nu știu, dvoastră o știți mai bine.

Femeia tăcu și rămase ca implântată în pământ. Fața i-se roși și se părea foarte obosită. Încet își ridică privirea spre juzi. Ochii tuturor se îndreptau spre masa unde ședeau juzii. Președintele își scoase batista lui mare, cu boabe vinete și se ștersă nu atât pe frunte, cât ceva mai jos... Ei,

poate și juzii au inimă. Apoi se ridică, tuși sec de două ori și zise:

— Domnii jurați se vor retrage spre a se sfătui asupra verdictului ce — în sensul legii — au să-l pronunțe. Până atunci acuzata va fi condusă în cella ei.

Jurații se sculară și părăsiră sala. Acuzata, urmată de pârăcalab, fu scoasă.

Trecu o jumătate de oară. Și jurații încă tot nu se arătau. Apoi încă o jumătate. Cei mai nerăbdători din public se departau. Mai trecu încă o oară lungă, când în sfârșit președintele intră, urcă podiul și zise:

— Să vie acuzata!

În momentul acesta se deschise ușa și medicul tribunalului se apropie de președinte și-i șopti:

— Dle președinte, îți aduc la cunoștință, că acuzata a nebunit.

Președintele dădu din cap, apoi zise cu vocea ridicată:

— În urma unor piedeci provenite pe neașteptate, declar pertractarea suspendată pe timp nedeterminat.

Apoi adresându-se către jurați le zise:

— Așa se vede, aici judecata noastră e de prisos. Sentința a spus-o Judecătorul acela, care stă mai sus decât noi, dela care nu mai este apelată.

Simion Gocan.

de strălucit, cu frumsețea fără seamăn a limbei, ca în toastul dlui Bunea. A fost cu adevărat un toast memorabil, un juvaer al oratoriei românești.

A și făcut acest toast o impresie sgu- duitoare asupra tuturor. Trebuie să fii un strălucit gânditor, un neîntrecut măestru al vorbei și un adânc cunoscător de împrejurării și de oameni, pentruca să poți seceră astfel de succese.

Acest toast a fost punctul culminant nu numai al banchetului, ci pot zice a tuturor serbărilor.

Cu astfel de prilejuri se impune aceea ce-ți dă în măsura cea mai mare aceea de ce ai lipsă: indemnul la luptă și credința într'un bine ce trebuie să vină. Nici cele ce au premers, nici cele ce au urmat, nici ședințele cu discuțiile lor, nici concertul cu cântările sale, nu vor fi putut să aprindă în inimi focul, pe care l-a știut aprinde vorba înțeleaptă a unui singur om.

Nimic din cele ce au urmat după aceasta nu m-a îndestulit. Nu pentrucă doar pretențiile mele s'ar fi potențat în proporție cu strălucirea acestui toast, ci pentrucă nu puteau în feliul în care au fost puse la cale, să îndestulească, fie chiar și pretenții mai modeste ca ale mele.

Ședința primă, ca să iau firul dela început, s'a ținut duminică (19 c.) înainte de amiază. Președintele nou, Dr. I. Miha, a ținut o vorbire cuminte și reală, în care încun- jurând prudent avântările de frazeologie ju- venilă, a spus ceea ce ar fi bine și ar putea să facă, în situația dată, societatea fondului de teatru.

Mai mult încă decât prin aceasta vor- bire se recomandă intențiunile bune ale noului prezidente, prin o faptă: prin cele 10,000 coroane, dăruite fondului. Măreț și instructiv gest, pentru cei ce cred, că numai prin vorbărie se pot ajuta scopurile culturale.

Tot în ședința I. și-a cetit și dl Bra- niște conferința domniisale despre Alex- andru Mocionyi.

După amiază la 4 oare a avut loc, în „Grădina popilor,” petrecerea populară, în care s'a jucat teatru bine, s'a cântat binișor și s'a declamat câteva poezii mai puțin bine. Popor puțin în lăuntru, mult pe afară, parte sgându-se pe la ferești, parte făcând haz în jurul unui mucalit țenit puținel. Aparințele „poporale” însă cu toate acestea au fost salvate.

Seara a avut loc concertul pentru domni.

Programul — care nu putea fi tipărit într'alt loc decât la conaționalul „Schäser” din Alba-Iulia — s'a început cu „Latina gintă,” cântată de corul dirijat de învă- țătorul din Mihalț Ilie Mihai. Deși ar fi putut merge mai bine, totuși a îndestulit. Mai bine a fost cântată „Hora” dela urmă. De un solo am fost curios, de cel al dnei Olimpia Dr. Moldovan, despre care se spune că ar avea un glas de o intensitate puternică, dar durere a rămas afară. Celelalte două soluri au mers binișor, deși dsoara Patiția ar fi fost mai bine să cânte ceva arii românești și mai plăcute și mai ușoare poate. Doamna Mărioara Dr. David a făcut o alegere mai norocoasă, ovațiile ce i-s'au făcut au sunat în mare parte și minunatului costum romă- nesc, în care a fost îmbrăcată. Cele mai bine executate au fost punctele la pian, ale lui Dr. Cornel Muntean.

Așa concertul. Și dacă am îndrăsneala să spui, că nu m-a îndestulit, păcătuiesc oare tare ?

Luni s'a continuat cu ședințele. Amă- nunte prețioase s'au putut culege din ra- raportul secretarului societății, Dr. I. Blaga. În anul 1908/9 s'au înființat 50 comitete filiale și s'a sporit surprinzător numărul membrilor. Anul trecut avea societatea numai 445 de membrii, în acest an, dacă nu va fi greșită cifra, numărul total a membrilor e 923, un spor de 448. Adecă într'un singur an s'au câștigat atâta membrii, câți nu s'au putut câștiga în cești vre-o 40 de ani, de când există această societate. S'ar crede, că neamul românesc s'a deșteptat dintr'odată și că am avea de a face cu un fenomen în reculegerea noastră națională. Durere, lucrul stă altfel. Nu neamul ni-s'a deșteptat, ci so- cietatea a apucat pe mâna unui om, care știe cum trebuie să se biruie apatia pro- verbială a publicului nostru și care pricepe cum trebuie să se muncească la noi pentruca să se ajungă la rezultate.

Dnul Aurel Bănuțiu, directorul artistic al teatrului, care a săvârșit acest spor mare în numărul membrilor, dovedește, că e un om de muncă și de inimă. În curat cu ti- căloșia noastră în chestii culturale, dânsul nu s'a îndestulit cu munca de birou, cu în- demnurile date prin apele și scrisori, ci și-a luat toiagul în mână și a bătut ținuturile românești și a făcut într'un an ceea ce alții nu a putut în 40 de ani de-arândul. Ca o dovadă, că cine vrea și cine are voință de muncă poate să facă. Ar putea să se învețe multe din această apostolie a dlui Bănuțiu. Și ar putea să învețe mai vârtos cei dela celalalt așezământ cultural al nostru, unde anul trecut abia s'a putut arăta un spor de 27 membrii.

La vară, cum spune tot secretarul, o să ni-se deie o serie de reprezentanții tea- trale cu concursul bursierilor Societății. Le așteptăm, cu atât mai vârtos, fiindcă vremea în care vom avea o trupă stabilă, se pare foarte îndepărtată.

Membrii noi, din prilejul acestei adu- nări, s'au înscris într'un număr satisfăcător; 47 pe viață, 13 ordinari și 7 ajutători, cu o sumă de 8000 cor.

Tot Luni s'a vizitat, de cei ce au vrut, expoziția de țesături aranjată de dna Victoria Dr. Erdélyi.

Seara a fost teatrul isbutit mai bine decât concertul.

Cu teatrul de Luni seara și cu jocul s'au încheiat serbările, cari puteau să fie mai altfel decât cum au fost. E drept, că cro- nicarii oficioși ai gazetelor n-au decât vorbe de laudă „pentru temperamentul de artist” al concertantelor, pentru „silințele” comite- tului organizator ori pentru „caldul interes” al publicului. Celalalti însă, cei mai puțin oficioși, au fost mai puțin satisfăcuți cu toate câte s'au petrecut de data aceasta în Alba-Iulia.

Ba ce e mai mult, pe lângă alte incre- dincări dureroase, am mai câștigat una mult mai dureroasă: că suntem tot neamul cel vechiu. Și această convingere, ne-a întărit-o tocmai „ospitaliera” inteligență din Alba- Iulia, unde relațiile dintre oameni sunt aproape canibalice.

Intr'un oraș cu bunișoară inteligență românească și cu zeci de măiestrii români, s'ar putea face ceva, pe lângă nimicul ce se face acum.

În tot cât s'a făcut din prilejul acestor serbări, bălgrădenii au foarte puțin merit,

tot meritul e a unui singur om, e meritul dlui Aurel Bănuțiu, care a muncit să-și deie sufletul pentruca să poată face ceva cu astfel de elemente heterogene și nedisciplinabile.
Coresp.

CORESPONDINTE.

Reuniunea femeilor române din Mediaș.

— 16 Sept. n.

Spedez un mic raport despre adunarea generală a „Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur,” ținută la Mediaș în 28 Au- gust st. n. 1909.

Aceasta adunare e a 41-a dela înfiin- țarea Reuniunii. Bărbați cu suflet nobil și femei cu conștiința națională au fost întee- meitorii ei, cari au fost călăuzite în întee- prinderea lor de dorul, de a înălța pe fe- țitele române sârmane pe o treaptă înaltă a dezvoltării spiritului prin ajutorarea lor cu mijloacele trebuincioase și prin înființarea de școli a le lumină mintea și aptitudinea lor în ale economiei casnice, și prin aceea a le face urmașe vrednice și adevărate mame pentru generațiunile viitoare; așa se nor- mează în §. 1. al statutelor.

Multe femei vrednice au stat în fruntea acestei Reuniuni dela înființarea ei până în prezent, cari sprijinite de bărbații lor, o au condus cu multă înțelepciune și abnegațiune spre progres, și înflorire, așa încât azi a- vereea ei numără un capital de 28,382 cor. 59 fil. din care cu timp să se realizeze scopul dorit.

Adunarea generală din acest an, ținută la terminul și locul amintit, și conform pro- gramului statorit în o ședință anterioară a comitetului, a fost deschisă de Doamna pro- topoasă Maria Moldovan prezidentă, cu o o scurtă vorbire, carea la dorința expresă a adunării să dă publicității în următoarele:

Onorată adunare generală!

Stimatelor Doamne și Domni!

„Idealul cel nobil al femeii este și trebuie să fie iubirea de mamă și creșterea bună a copiilor săi. Pe acest ideal, carele e fundamentul existenței cinstite a întregii so- cietăți omenești să înălță falnic edificiul cel pompos al tuturor instituțiunilor culturale, ale căror părți constitutive sunt cementate prin iubirea de mamă și în special la noi prin iubirea mamei române.”

„Fără femeie a văzut însuș Dumnezeu, că nu are lumea valoarea recerută, și fără iubirea femeii nu s'a putut alcătui omenimea, și fără iubirea mamei înteeaga societate o- menească ar fi rămas un material brut, fără valoare esențială, pe care a dorit-o Dumnezeu.”

„Înțeleg iubirea morală a femeii și a mamei, carea prima rază și-o îndreaptă cătră Dumnezeu, a doua cătră soțul său pentru alcătuirea unei familii cinstite și a treia cătră copilașii săi pentru a căror fericire își jert- fește zilele vieții. Toate acestea trei raze de una și aceeaș valoare, căci una fără alta nu ajung la scopul dorit.”

„Infrumșetată femeia și mama cu a- cestee trei raze a iubirii ea a cucerit și va cuceri în totdeauna lumea, și când soartea o ar lipsi numai de una din acestea, înteeagă lucrarea ei ar deveni ilusorie, iar societatea omenească și în special a noastră a romă- nilor, s'ar descompune ca pământul fără

ploaie și fără razele soarelui, căci fără iubirea de mamă a femeii nu ar fi zis Dumnezeu: creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul.“

„Indeosebi iubirea de mamă și valoarea ei adevărată se poate cunoaște în creșterea copiilor săi.“

„Nime pe pământ nu va putea afirma serios, că o femeie pătrunsă de adevărata iubire de mamă, ar avea copii imorali și lipsiți de o bună creștere până sunt sub stăpânirea ei, și chiar și atunci când copiii ies din cercul de îngrijire a mamei bune, răul lumii se va infrânge de tăria creșterii bune, însușită ca copil dela iubita sa mamă.“

De aci zis'a: „dacă vrei să ști cine-i fata, se cunoști mai întâiu cine e mamă-sa.“

„Să nu fie cu supărare la stimabili Domni, cari sunt părinți, că vorbesc cu atâta tărie despre iubirea mamei, să-mi conceadă însă a putea mărturisii, că partea leului și rolul principal la punerea fundamentului creșterii bune în general, și în special la noi la români cade, dar e pus chiar de Dumnezeu în sarcina femeii, ceea ce să poate deduce și de acolo, că dacă ea nu-și va implini această mare datorință, lumea cu drept, o judecă și o va condamna pentru îngroparea talentului, ce i-l'a încredințat Dumnezeu spre înmulțire.“

„Adevărata bogăție e creșterea bună primită dela părinți și indeosebi influențată de iubirea morală a mamei; din contră averi fără creștere bună sunt foc în mâna copilului și destrăbălarea familiilor.“

„Bazate pe idealul cel nobil al femeii și al mamei, antecesoarele noastre de pie memorie au întemeiat această Reuniune spre scopul cuprins în §. I. al statutelor ei, pe care Reuniune a o conduce și scopul ei a-l promova spre progres și înflorire — suntem chemate noi femeile și mamele de azi. — Și nici un motiv nu ne dispenzează dela împlinirea datorințelor noastre față de această instituție, căci scopul ei sfânt, iar deviza ei e libertatea spiritului și cultura femeii. Și care din noi s'ar retrage dela locul ei glorios, și-ar contrage blăstămii generațiilor viitoare.“

„Unirea în cuget și simțiri, în voință și lucrare este temelie de granit, pe care să edifice fericirea unui neam, și numai pe această temelie va putea ajunge la înflorire și destinațiunea acestei Reuniuni, iar nu prin separatism, ura personală și invidia, cari sunt cangrena ce amenință cu nimicire pe oricare neam și în special pe al nostru.“

„Deie Dumnezeu ca inimile noastre să fie pururea scutite de acest rău și în locul lui solidaritatea și dragostea spre lucrare cu abnegațiune să-și țină locul. Și atunci și pe noi cu dragoste și venerațiune ne vor aminti urmașele noastre, pentru a căror bine și fericire muncim. Dumnezeu să ne ajute! după care am onoare a declara ședința adunării generale de deschisă.“

După deschiderea ședinții s'a luat spre știința aprobatoare raportul despre activitatea Comitetului cetit prin Dl Filon Necșa, pe cum și raportul cassei, cetit de Dl Mihail Popovici și s'a dat absolutoriul, după cari s'a pertractat și restul programului în cea mai bună armonie.

Pentru augmentarea averii Reuniunii în ședința Comitetului din 13 Iunie 1909 s'a decis, ca cu ocaziunea adunării acesteia sara înainte de petrecere să se țină o producțiune

declamatorică-teatrală sub dirijarea Dlui învățător Filon Necșa, ceea ce s'a și realizat cu un succes foarte bine reușit, atât moral, cât și material cu un venit curat de 108 cor. 52 fil. — destul de mare după împrejurările în cari ne aflăm noi românii din Mediaș și jur, ceea ce poate servi de lauda și mulțumita noastră la adresa stimatelor Doamne, D-soare și Domni, cari cu atâta precizie și-au executat rolurile, — pe cum și alesului public, care cu o mare însuflețire și dragoste a convenit chiar și din celea mai mari depărtări, conduși de o curată voință pentru realizarea scopului Reuniunii acesteia.

Cu aceasta ocaziune să aduce mulțumită sinceră pentru suprasolvirile obținute și adevărate: dela Nicolau Racota, medic în Șeicamare 2 cor., Dr. Demetriu Pop, avocat în Mediaș 3 cor., Dr. Ștefan Morariu, avocat în Cluj 5 cor., Ioan Neagoș, preot în Proșteamare 1 cor. 20 fil., N. N. 40 fil., Iuliu Boér, amplotat la calea ferată 2 cor., Dorocsek, ingineriu 1 cor. 20 fil., Chețan, preot în Bobohalma 2 cor., Alesandru Morar, avocat în Ibașfalău 3 cor., Dr. Dionisiu Roman, avocat în Mediaș 5 cor., Aneta Zehan, din Dicső-Sân-Mărtin 3 cor., Corry Otto, provincial 5 cor., Ioan Radeș, comptabil 3 cor., Virgil Hățăgan, preot în Basna 2 cor., Adam Stan, amplotat la calea ferată 1 cor., Iosif Crișan, preot în Boian 60 fil., Iuliu Jurca, proprietar în Bavașel 2 cor., Atanasiu Popoviciu, comerciant în Mediaș 12 cor. și Vasiliu Necșa, preot în Apold 2 cor. 40 fil.

Nr. 802 și 996 - 1909.

CONCURS:

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ publică concurs pentru următoarele știpendii:

1. Un știpendiu de 300 cor. din fundațiunea *Ioan Petran* pentru studenți universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din Kolozsvár—Cluj.

Cel împărtășit de acest știpendiu va fi obligat a lua parte la „masa studenților academici din Kolozsvár—Cluj“.

2. Un știpendiu de 80 cor. anual din fundațiunea *Dr. Ioan Moga și soția Ana născ. Bologna*, destinat pentru fetițe române din Transilvania, fără deosebire de confesiune, cari urmează o școală de fete românească. Vor fi preferite elevele cari urmează școala civilă de fete a „Asociațiunii“ și cele înrudite cu familiile fundatorilor (Moga și Bologna).

Petițiile sunt a se înainta până la 5 Octomvrie n. Comitetului central al Asociațiunii (Nagyszeben—Sibiu, str. Morii Nr. 6.), însoțite de următoarele acte:

- a) certificat de botez;
- b) certificat de studii în original sau în copie legalizată (la universitari index);
- c) certificat de paupertate;
- d) fetițele, cari reflectează la știpendiul din fundațiunea Dr. Ioan Moga, vor prezenta și eventuale documente de înrudire.

Petițiile intrate după terminul de 5 Octomvrie n. nu vor fi luate în considerare.

Nagyszeben—Sibiu, din ședința comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român ținută în 5 August și 2 Septemvrie 1909.

I. Șterca Șuluțu m. p. O. C. Tăslăuanu m. p.
prezident. secretar.

Noutăți.

Hymen. *Elie Magda*, teolog absolut și *Rozica Suciu*, anunță serbarea religioasă a cununiei lor, ce se va țineă Duminecă în 3 Octomvrie st. n. a. c. la 3 oare p. m. în biserica gr-cat. din Spring.

— *Mihail Ioanovicu*, cassar de bancă și *Ecaterina Hosszu* anunță cununia lor, care se va țineă în Dej la 30 Octomvrie 1909 st. n. la 4 oare p. m.

Aviz. Postul de învățător la școala gr-cat. din Șoimuș (Sajosolymos) u. p. Nagy-Sajó com. Bistrița-Năsăud devenit vacant prin penzionare este a se ocupa. Salar 1000 cor. și cuncuenalele căzătoare, întregit cu ajutor dela stat în 1908, cuartir în edificiul școlii și grădina corăspunzătoare. Terminul până la 10 Octomvrie a. c. Cei cântăreți sunt preferiți.

Dare de seamă și mulțumită publică. Cu ocaziunea petrecerii aranjate în favorul bisericii gr-cat. din Cămpeni în 25 Iuliu a. a., a încurs preste tot suma de 479 cor. 60 fil. din cari subtragându-se spesele de 110 cor. 24 fil. a rămas venit curat 369 cor. 36 fil. Suprasolviri, respective oferte benevole, au încurs dela următorii P. T. Domni: Dr. Ștefan C. Pop, deputat diet. 17 cor. Dr. Zosim Chirtop, adv. 17 cor., Dr. Traian Morcan, adv. 17 cor., Dr. Lukács Izsó adv. 17 cor., Iosif Arieșan, preot 7 cor., Hans Binder 5 cor., Demetriu Pop, not. 7 cor., Löwy Zsigmond, 5 cor., Nicolau Cothișel, prim. 5 cor., Bertalan Ferencz, 4 cor., Dr. Ioan Giurgiu, adv. 5 cor., Daniel Ioanette 3 cor., Alexandru Ciura, prof. 5 cor., Romul Furdul, protop. 2 cor., Nicolau Sturza, 2 cor., Csetri Samu, 1 cor., Gőnczi Ferencz, 1 cor., Gőnczi József, 1 cor., Lis H. János, 1 cor., Besenyei Sándor, 1 cor., Demetriu Ielozan, 1 cor., Lázár István, 1 cor., Fazakás Pál, 1 cor., Georgiu M. Corcheș, 5 cor., Vasilie Mare, 1 cor., Aurel Ioanette, 4 cor., Silviu Dan, 2 cor., Mátyás Sándor, 1 cor., Bükfalvi András, 20 fil., Silviu Corcheș, 3 cor., Petru Sabo, 1 cor., Mikulecz József, 1 cor., Ioan Ioanette, 1 cor., Edelhauser Vilmos, 1 cor., Vasilie Stan, 1 cor., Székelyi Geza, 1 cor., Istina Teleguț 3 cor., Petru Ioanette, 1 cor., Hegyes Sándor, 1 cor., Vasilie Mucea, 1 cor., Gavrilă Lăgy, 2 cor., Csegezi Ilka, 2 cor., Simion Plic, 1 cor., Mihail Mihon, 1 cor., Vasilie Opreș, 1 cor., Constantin Ch. Bolog, 1 cor., Petru Motora, 1 cor., Ioan Căndrea, 40 fil., Tomuța Irma, 1 cor., Iuliu Walter, 1 cor., Gerasim Stan, 20 fil., Iosif Fogorași, 1 cor., Traian Andreica, 3 cor., Ioan Andreica, 3 cor., Aurel Șt. Șuluț, 2 cor., Amos Șt. Șuluț, 2 cor., Stary Robert, 2 cor., Kovrig János, pretor 2 cor., Elena Dasca-lavici, 1 cor., Georgiu Todea, 1 cor., Fűzy Zoltán, 4 cor., Dionca N. primar, 1 cor., Sebők Enő, 2 cor., Jancsó Gyula, 2 cor., Ioan Crișan, 1 cor., Ioan Simu preot, 2 cor., Petru Simu, 4 cor., Pallade Maria, 1 cor., Ioan Lupșan, 1 cor., Dr. Valer Moldovan adv., 2 cor., Székely Lajos, 2 cor., Nicolau Sabo, 2 cor., Alesandru Bugner, 1 cor., Carolina Zatz, 2 cor., Mihail Motora, 3 cor., Rovin Gelea, 2 cor., Romul Jefeia, 2 cor., Petru Stan, 2 cor., vād. Ana Vlăssa, 2 cor., Eufimie Pop, 3 cor., Patricie Pallade, 3 cor., Teodor Orlea, 4 cor., Csiki Testvérek, 5 cor., Ioan Drotleff, 1 cor., Kraitzer Toni, 2 cor., Sofia Heller, 1 cor. și Ioan Motora, 2 cor. Acestor generoși binefăcători și tuturor oaspeților, li-se aduce și pe această cale, profunda mulțumită, pentru atentiunea, onoarea și sprijinul dat Cămpeni, la 6 August 1909. *Petru Simu* m. p., președinte. *George M. Corcheș* m. p., controlor. *Aurel Ioanette* m. p., cassar. *Patriciu Pallade* m. p., notar.

O femeie văduvă, în vârstă, din familie bună caută post de econoamă la vre-o familie de preot. — A se adresă la redacție.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

4

Lucrul mai de seamă, care-l va absorbi atenţiunea, e Vaticanul măiestos cu vechiul lui prestigiu creştinesc neajuns. A vizită Roma şi a nu vedea tot ce-i aici vrednic de văzut: în Lateran şi mai vărtos în Vatican, e — dacă nu mai mult, dar cel puţin o mare îngustime de spirit, pe care excursionişti conştii nu şi-o pot permite cum şi-au permis-o studenţii români (!) din Braşov, cari numai „erau să vadă şi pe Papa“ (Răvaşul 1907 p. 504).

Că azi din Europa n-a devenit Bizanţ e tot meritul bisericii cu centrul ei în Roma; — ar fi amorfizat însaş cultura, precum amorfizat e azi şi Bizanţul. (Prohaszka: A diad. v. pp. 240 u.). Ea a fost dar şi un viu exemplu de luptă pentru viaţă şi înaintare. Şi rezistenţa deamă şi justă a bisericii acesteia faţă de duşmanii săi interni şi externi, în interesul libertăţii sale spirituale — nu trebuie bagatelizată ori confundată — precum nici nu se poate — cu îndărătnicia eresiarhilor.

Unde sunt azi gnosticii şi filozofia lor păgânească, care se nizuia să sugrume creştinismul încă în leagăn? — Ce s'a ales din Arianism? A trăit 400 de ani şi s'a dus pe calea celor duse, ca să nu se mai reîntoarcă, decât poate modernizat sub cine ştie ce sectă protestantă. Unde au ajuns celealalte ereze; nestorianismul, pelagianismul? Ce şi-a ajuns Eutichiu cu monofizitismul lui? Monoteletismul lui Herachiu? — Au perit aşa de fără urme, pe cât de nevrednice au fost şi motivele, cari le-au provocat. Dar nu ne oprim la aste simboale mai mici ale trecutului! Să privim şi în jurul nostru!

Mohamedanismul s'a trăgănat chiar douăsprezece sute de ani, şi dacă Europa nu i-ar susţine cadavrul din binepricute motive politice, i-s'ar sfârşi poate zilele pe loc (Bougand-Szentauai A kereszténység és korunk IV. p. 242).

Ce a făcut învăţatul Foşiu şi certăreţul Cerular? S'au lăsat ademeniţi de strălucirea unor vise profane; au făcut politică din credinţă şi au rupt una din celea mai frumoase ramuri din trunchiul bisericii universale. Că ce-i sfârşitul unei ramure frânte, rămase fără suc de viaţă, nu e de lipsă să mai accentuăm. Şi aşa starea ei de azi, deci faptele: vorbesc mai presus de orice elocuenţă.

Au făcut propriu — chiar ca protestanţii — o biserică naţională ruptă în toate părţile, deci diametral opusă adevăratului sens primar al bisericii lui Hristos. Dovadă: toate provinciile bisericii acesteia s'au născut şi se nizuiesc spre autochefalie naţională independentă de orice centru, cum ar fi d. p. Constantinopolul.

Astăzi însaş biserică constantinopolitană e o biserică curat şi numai grecească, absolut intolerantă faţă de altă limbă liturgică. De aceea au şi căutat toate celealalte provincii bisericeşti orientale, ca după putinţă, să-şi asigure care de care autochefalia naţională.

Ei bine, naţionalismul în biserică îşi are şi înţelesul său prea bine motivat, dar, numai întru cât nu alterează esenţa fiinţii bisericeşti, deci între anumite margine; şi acesta îl admite, ba chiar apără şi biserică romană. Ştim anume, că d. p. şi în basilica sf. Petru din Roma s'a celebrat şi cântat româneşte după ritul nostru oriental (Răvaşul Dr. Şt. Pop: Între două lumi culturale, 1907. p. 640).

Sau măcar nici nu-i de lipsă să mergem la Roma, căci avem şi în Ardeal caz destul de limpede: Când împăratul Carol VI voi să introducă în catedrala din Alba-Iulia, recăştigată dela calvini, pe noul episcop catolic George Martonfi şi să sfinţească cetatea, lipsindu-i mai mulţi preoţi romano-catolici s'a folosit şi de vre-o 100 de preoţi uniţi — toţi îmbrăcaţi în odăjdii de ale noastre, — dintre cari protopopul Petru dela Daia a chiar liturghisit româneşte la altarul cel mare din biserică catolică (V. Cipar Acte şi fragm. 90, Laurean Magazin istoric III, 327 şi Dr. Alex. Grama Chestiuni din dreptul şi ist. bis. române unite I. p. 21).

Când s'a pomenit, ca aşa ceva să se fi întâmplat în orient, punem cazul, nici nu chiar în Constantinopol, ci măcar numai în Atena, ori — Moscva?

Din potrivă: aflăm, că simplă fapta unor preoţi, cari au îndrăznit de au liturghisit româneşte în Constantinopol e calificată: drept sacrilegiu; ba în 1904 preotul român din Bitolia Teodor Constantin, pentru că s'a declarat de român şi slujă româneşte în familie, a fost excomunicat de către patriarh (Dr. Ştefan Pop l. c. p. 641; Vezi refrenul celor de până aci şi în discursul deputatului Dr. Filip Mişea în dieta turcească febr. 4, Gazeta Trans. LXXII. 1909 nr. 16, 17).

Dorinţa Mântuitorului sigur n'a fost, căci n'a putut să fie intoleranţa aceasta. Biserica, în adevăratul ei înţeles, nu e nici a grecilor, precum nu e nici numai a romanilor, nici a sârbilor, nici a ruşilor, nici a românilor numai, ci e biserică „oamenilor“ şi „pentru oameni“ precum nici înaintea lui Dumnezeu nu suntem privilegiaţi după naţionalitate, ci toţi, cari sunt „fii credincioşi“ sunt cuprinşi cu aceeaşi dragoste dumnezeiască.

Acestea mai treacă! — Cum stăm cu unitatea bisericii schismatice? În Constantinopol? Faptele nu o vedesc.

Constantinopolul, precum amintirăm, e o biserică pur grecească, iar celealalte provincii bisericeşti, cum e d. p. cea românească (şi în Ardeal şi în regat), sârbească, rusească scl. puţin habar au de ea; despre partea lor la patriarhia Constantinopolului ar putea chiar aşa să şi nu existe de fel, precum există de fapt.

Biserica orientală până în veacul al IX-lea a avut un Sf. Efreem, un Sf. Ioan Gură-de-aur, un Sfânt Vasile Marele, un Sf. Nazianzen, cu o mulţime de alţi eroi ai virtuţii — şi de atunci? — O parte a bisericii orientale tângeşte gârbovă sub cnota ţarului, alta parte îşi numeră zilele amărâte sub semiluna sultanului, iar partea a treia în buna ei credinţă, că e liberă: vegetează bolnavă.

Şi cine ar zice, că nu e aşa? voiţi dovedi? Servim!

Biserica apuseană d. p. nici nu are cea mai mică teamă de cererea, ce-ar putea eventual face în sânul catolicismului biserică schismatică. — Iată ce zice la timpul său inimosul prelat de Orleans, Bougand: Preoţia aceasta... cu credinţă vacilantă şi caracter bizantin n'are înfrăunţată asupra firii noastre libere, aprige şi doritoare de înaintare; totul nu-i decât o relicvie învechită fără interes şi primejdie asupra credincioşilor. — Critica această poate fi şi preocupată, poate şi exagerată, dar — netăgăduit — mărturiseşte şi mult adevăr crud, ce numai spre laudă nu poate servi pravoslavniciei orientale schismatice.

Dinpotrivă, câtă valoare ar fi putut avea în trecutul apropiat şi ar avea şi azi această biserică orientală, dacă vitregia vremilor nu o desbărâ de cea apuseană; — e doar fapt îndeobşte cunoscut, că frumuseţea de azi a bisericii apusene — şi în dogmele precisate şi în manifestarea ei d. p. ca putere oratorică — e a se scrie în bună parte farmecului dezvoltat odinioară în biserică orientală. — Ei, dar dela schismă încoaci, această ramură izolată în decurs de 1000 de ani necum să fi progresat, ci a decăzut într'atâta, încât azi nici vorbă să se poată asemăna cu starea ei dela separare.

Şi ca să vedem, cumcă cuvintele de mai sus nu-s fără temei, nu trebuie să analizăm prea mult, iată Rusia. Vorbeşte desine, n'are lipsă de comentariu: Câtă mizerie, neîndestulare şi fărădelege strigă acolo zilnic spre cer — poate nici unde pe lume. — Şi acestea toate, pentru că sfântul ţar întru-neşte în sine atât de armonic supremaţia politică şi bisericească!

Ce face biserică autochefală din România? Tângeşte ruşinos. Te ia mila gândind de-odată la sărăcia românilor — legaţi şi azi de atâtea forme vechi — şi la strălucirea culturală a celoralalte fraţi: italieni, francezi, spanioli scl. crescuţi din aceeaşi trupină, dar rămaşi în legătura dragostii cu scaunul apostolic: romani după sânge şi romani după lege în zisa Pontificelui Piu X. Chiar şi numai din acest punct de vedere, „schisma“ în sânul românilor e o anomalie şi un ce abson de toată firea, obârşia şi legăturile lor de sânge.

Biserica română din regat e formal compromisă de înşişi fii ei de acolo. Se dau în public neîntrerupt atestate uimitor de sărăcioase despre viaţa religioasă şi morală a poporului de rând. Preoţimea cea mai mare parte, în lipsa condiţiunilor convenite de traiu constituie o masă foarte puţin îngrijită şi mai mult rustică, decât cultă, fără nici o vază, pe alocurea urât decăzută, aşa, încât mai nou: oameni cu dragoste şi cu durere pentru neamul lor românesc, pe care-l văd astfel în prăpastii dau alarme în vileag. (Neamul Românesc IV. 1909 nr. 15. pp. 235—8, 239—40; Slavici: „Biserica noastră“ v. Sămănătorul VIII. nr. 6. 1909 8 Febr. pp. 123—6).

Se descoper oribile sacrilegii, ce rod la viaţa acestor osândiţi clăcaşi moderni; se

cere ajutor și sanare radicală, ba unii se lasă de toată încăpăținarea schismatică și în fața moralei ultragiutate în modul cel mai josnic doresc chiar o supremație catolică (sic.) care să-i ducă la liman (Neamul Rom. III. 1908 nr. 138 p. 2188; „Unirea“ XIX. 1909 nr. 1 p. 13).

Unde-i Centrul Unitar? Unde-i Constantinopolul să ajute și să reguleze? Unde-i unitatea aceea, pe care o recitează și schismaticii în simbolul de credință?

Aci numai trebuie să nici cele pretinse patru puncte de desbinare, nici alte pervertiri dogmatice, căci chiar și numai mintea sănătoasă judecă și vorbește aci din fapte mai mult, de cât tot zelul și dialectica celor ce stăruiesc din greu (mai ales la noi în Ardeal) să-și ascundă ranele de moarte. Nici când și doar nici unde nu s'a simțit într'atâta urmările bolnave ale rumperii de către Scaunul Apostolic ca și azi aci!

Biserica schismatică din Ardeal — din pricini, pe cari le vom expune în tractatul din urmă — stă cu ceva mai bine, decât cea din România, dar nu mult o desparte de ea. Din bineînțelese conziderante și din loialitatea ce ni-o impune faptul că ni-se încrucează drumurile zilnic, aci nu mai specificăm; ne rezervăm însă dreptul, ca la caz de lipsă — să revenim.

Mai fixăm numai părerea revistei vieneze „Vaterland“, care în nrul 152 din 1896 vorbind — în legătură cu depunerea mitropolitului al României Ghenadie — despre starea bisericii române schismatice, constată între altele, că: situația bisericii românești (neunite) este numai un nou argument pentru vechea experiență, că *biserica orientală ruptă de Roma nici când nu va înflori, ci va progresa tot mai mult spre descompunerea ei internă și externă* (V. Dr. E. M. Cristea Țara noastră 1909 nrul 7 p. 50). Să trecem însă mai departe.

Ce a produs protestantismul? — Curată, dar curată miserie și ieremiade nepuțințioase, precum vom vedea mai jos. Ce vom zice despre biserica apostată din Anglia?

Aceasta parte de pământ până a nu se dezbină, eră ostrovul sfinților; și de atunci — ce e drept a avut retori, scriitori admirabili, poate și filantropi mari (în Londra, dacă e de crezut — s'ar ajunge pentru schilavi și orfani 400.000.000 cor. V. Drapelul 1909 nrul 68), — dar sfinți — de aceștia n'a mai putut produce în fața lui Dumnezeu (Bougand — Szentannai: A kér. és kor. IV. 217).

Cum stă biserica romană în fața tuturor acestora? Mai are destul puls de viață? N'au istovit-o cumva brutalităților vrăjmașilor? N'a pierdut oare cătuși de puțin din vigoarea ei senină? N'a ingenunchiat-o răutatea lumii înfrățite cu murdării și patimii fără nume? Nu i-a săpat cumva deja mormântul — cum strigă faliții de azi — perfidia atâtor fii creșcuți la sânul ei? — căci nu vom să învălurăm și cocoloșim adevărul, ca la altarele ei strălucitoare slujesc și apostoli — har Domnului, puțini — cu suflet sec și mâni mai puțin curate. — Nu cumva își numără și ea zilele?

Nu! — Biserica aceasta formează — și mai vârtos azi după aproape 2000 de ani — o minunată constituție conștie de sine și unitară fără păreche în lume.

Ea n'a cedat un singur dram din adevărul propagat dela început, și înaintează, desăvârșită, cu aceeași seninătate curată, cu care a pornit pe drumul său în lume, — par'că nimic n'ar fi avut de îndurat în decursul atâtor vremi și peripetii, pe cari abia ni-le putem închipui.

Pascal se oprește plin de admirație în fața ei și-și zice: Că un om d. p. e silit adeseori să se acomodeze împrejurărilor, — nu învoalvă în sine nimic extraordinar, și e lucru firesc; dar că biserica, aceasta matroană încărunțită a rămas pururea statornică — acestui lucru dumnezeesc!

— Ce s'a ales din puternicile împărății de odinioară ale syriilor, assyriacilor, babilonienilor, mezilor, perzilor, grecilor, romanilor șcl. — nici chiar amintirea lor n'o prea știe grosul lumii.

Un Leonida, înainte de-a muri în războiul din preajma Greciei cu cei 300 de Spartani, a încrestat pe una din stâncile urieșe cuvintele acestea: „Drumețule, mergi și spune Spartei, că am murit cu toții pentru libertatea ei!“ Se vor fi cutremurat în sufletul lor pe un moment cei simțitori, cari le-au prins de veste, și ani, zeci — poate sute de ani de-arândul le va fi mai trăit amintirea tot mai puțin vie; dar vremea vine, vremea trece și șterge toate amintirile din sufletul omenesc, — tot uitare și putrezire e sfârșitul a toate aci pe pământ. — Ce-s pentru omul de azi arcurile de triumf ale unui Tit ori Constantin? Ce-i Columna lui Traian? Poate un bun privilegiu să ne mai aprindă în suflete din când în când câte-o schinteie din vraja trecutului, pentru că iarăș stingându-se, să adeverească cruda realitate, că toate-s trecătoare...

Oarecând tremură pământul sub pașii unui Alexandru Cel Mare; cezarii romani: un Caligula și alții primesc arderi de prinos și cult ca un Dumnezeu dela supușii săi; un Napoleon Bonaparte își sfarmă crerii în tăcerea nopții de-asupra leagănului băiatului său, și-și făurește planuri îndrăznețe, cum să poată cuceri lumea întreagă spre a i-o lăsa de moștenire; câți genii n'au poruncit, — prin condeiul. — penelul-dalta-struna lor, — cu un singur gest la ai săi — și azi, poate numai ruine pustii mai strigă în urma tuturor, poate numele le mai trăiește, dar fără multă putere și farmec; cel mult ar putea servi spre a înfripa o poveste de resemnare: a fost odată...

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Principiile fundamentale sau *generale ale religiei creștine* pentru școalele medii și institutele pedagogice de Dr. Vasile Suci, profesor de sf. teologie și de religie. Prețul: 1 cor. 20 fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

Vatra familială de F. X. Wetzel tradusă de Societatea „Inocențiu M. Clain“ a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.

Istoria Patriei

pentru școalele populare

de Iosif Marian, învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică. Prețul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsfalva—Blaj.

Abecedar și carte de oetire maghiară pentru clasa a II a școlii primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Ediția a VIII. Prelucrată după noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva, — Blaj 1909. Prețul 50 fileri.

Sub tipar **Carte de oetire maghiară** pentru clasele III. IV. V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean.

„Luceafărul“, nr. 18 cu următorul sumar: D. Anghel și Șt. O. Iosif, Balada lui Bucur (poezie). — I. Paul, Nevasta bețivului. — T. Murășan, Șapte (poezie). — V. Stoica, Gândul (după Hafis) (poezie). — Z. Bârsan, Mărul. Dramă în 2 acte. — Ștefan Braborescu, Cele două porumbițe (poezie). — I. Agârbiceanu, Părintele Vart. Bogdan. — Vasile Stoica, Și-o să pornesc (poezie). — Oct. C. Tăslăuanu, Arta în România. — Dări de seamă: George Panu: Amintiri dela Junimea (G. Bogdan Duică). — Cronică: † Dr. I. T. Mera. Cartea de aur. Înființarea „societății scriitorilor români“. Știri. — Poșta Redacției. — Ilustrațiuni; Cula din Pojogeni-Gorj. Cula din Groșera-Gorj. Troiță din Prahova. Troiță din Vâlcea. Planurile d-lui G. Lupu. Compoziție originală după ouă încondeiate aplicată la ceramică de d-șoara M. Panaitescu. Casa și poarta lui Mogoș. în comuna Ciauru-Gorj. Fațada casei lui Mogoș.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor rezpoz.: Augustin Gruția.

EDICT.

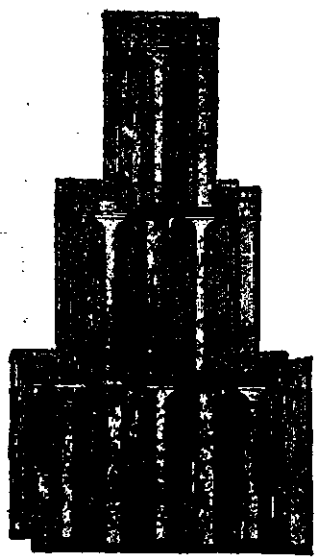
Dupăce *Elisabeta Chiș*, gr.-cat. din Ernea-săsască, de 11 ani și-a părăsit pe legiuitul său bărbat *Avram Ionaș*, gr.-cat., tot din Ernea-săsască, și nu se știe ubicațiunea aceleia, să citează prin aceasta, ca în termin de 1 an și o zi să se prezenteze înaintea subscrisului For matrimonial, căci altcum procesul divorțial urzit în contra-i, de cătră numitul său bărbat se va pertractă și decide și în absența respectivei femei.

Dela presidiul Forului matrimonial gr.-cat. de I. instanță al eparhiei protopopești a Ibașfalăului.

Ibașfalău în 20 Septembrie 1909.

George Simu,
protopop

(48) 1-1.

Țigla Bohn de Nagykikinda.

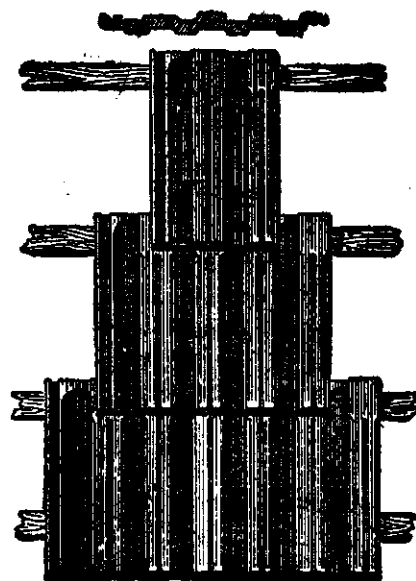
In propriul interes.

Primește numai
țigla **BOHN**din Nagykikinda și Zsomboly respin-
gând ori ce altă țigla de calitate in-
:: :: ferioară pentru că numai :: ::țigla **BOHN** e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mostre și catalog.

de Fabrica de țigle **BOHN** — Zsomboly.

(27) 10—7

Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă mi-
nerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect
contra morburilor de rărunchiu, de
beșică, contra catarului cronic de
rărunchiu, contra formării nisipului
și a petri în beșica de apă. Reco-
mandată de medici. Depositul prin-
cipal e la Gelb I. Blaj.

(35) 6-12

„Recomandăm proprietarilor de vii

cu toată căldura tovarășia românească

„Mugurul“ însoțire economică-comercială

în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde

altoie de viță de vie de toate speciile pe

cum și viță americană cu și fără rădăcină

și la dorință însoțirea dă instrucție gratis

ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 44-52

Traian A. Todorescu,

producător de vinuri în Világos (Șiria)
liferează vinuri foarte bune, și curate
după dealurile cele mai renumite,
dela 50 ltr. în sus (în engros) cu pre-
țuri moderate depozitari: Musca-ma-
derat, Gașca, Șiria, Covasint, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la
dorință prospecte gratuite.

(49) 43-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

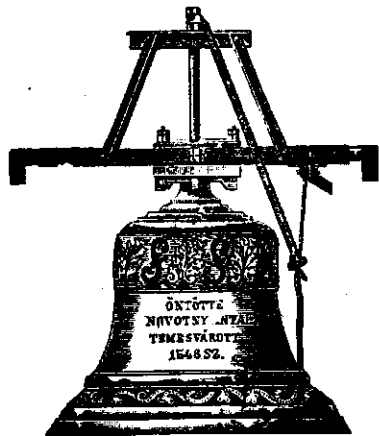
în Timișoara-Fabric

46) 42-52

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina—
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în ton
unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toare, — spre preadjustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(45) 42-6

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix. asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
capitalului.

Valori asigurate contra in-   capitale asigurate asupra
cendului: vieții:
95.816.412 coroane.   9.882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru
capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajiu
I, curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița,
Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din
toate comunele mai mari.